

Søndertorv

11. Søndertorv har gennem tiderne haft mange funktioner: torvehandel, bladkiosk, strømpemaske-forretning, pumpehus med offentlige toiletter, brevduetotalisator, pølsevogn og kommunal parkeringsplads. I 2003 blev pladsen lagt om og en musik- og serveringsbåd ankrede op ved kajen.

Nytorv

12. På adressen Nytorv lå tidligere en trælasthandel ved åen. Midt i 1960erne åbnede en Kvickly, en bank og kontorer, nu teknisk Forvaltning.

Sct. Jørgens Gade 1-3

13. Byens første elektricitetsværk blev opført her i 1898. Siden blev bygningen brugt til kundecentre for et energiselskab og til kommunal administration. På gavlen mod Sct. Jørgens Gade ses en mindeplade for digteren Carl Ploug, som er født her i et nu nedrevet hus. Han er blandt andet kendt for sangen "Påskeklodden ki med mildt."

Divelshul

13. Gadenavnet Divelshul betyder Djævelens Hul og henviser til den hekseprøve som fandt sted ved åen over for kvinder. Heksen blev smidt i åen og gik hun til bunds var hun uskyldig.

Ny Vestergade

14. Det første Kolding lå mellem Koldinghus og åen. Den middelalderlige byplan var klokkeformet med Vestergade, Østergade, Rendebanen og Helligkorsgade som klokken og Sønderbro og Søndergade som klokken knebel. Vestergade blev nedrevet i løbet af 1970erne. Den nuværende bebyggelse med parkeringskælder, boliger og forretninger blev opført i slutningen af 1980erne

Sct. Nicolai Skole

15. Den tidligere folkeskole er blevet ombygget til kulturcenter. Komplekset består af fem bygninger. Borgerskolen opført i 1856, Friskolen 1879, Katrinegade-salen 1881, Drengeskolen 1898 og Blæsbjergskolen 1908. Borgerskolen på hjørnet af Blæsbjerggade og Skolegade blev opført for private midler som byens første folkeskole, se mindetavle på facaden mod Skolegade. I dag består Nicolai Kulturkompleks også af fem bygninger: Nicolai Biograf & Cafe, Nicolai for Børn, Nicolai Kunst & Design, Nicolai Scene og Kolding Stadsarkiv.

Låsbybanke

16. Pladsen opstod i 1932, da man rev nogle gamle huse og bygningsværk ned. Det gav blandt andet plads til Odd-Fellow-logen mod øst. Pladsens sydside dannes af to 1700-tals huse, delvis i bindingsværk. I 1989 blev pladsen omlagt i sin nuværende form.

Sct. Nicolai Kirke

17. Kirken er opført omkring år 1250 i røde munkesten. Skib, søndre korsarm og tårn stammer fra middelalderen. I sin nuværende skikelse fremstår den i nygotik fra 1886. Tårnet blev forhøjet og forsynet med spir, koret blev revet ned og erstattet af et nyt i højde med skibet, alle vinduer blev spidsbuede og de hvidpudsede facader blev skalmuret med røde sten. Kirken har inventar fra renæssancen, blandt andet altertavle og prædikestol af Caspar Markdaner, lensmand på Koldinghus 1585-1617. Glasmalerierne er af Kræsten Iversen. Nicolai Plads var oprindelig kirkegård.

Vestertorv

18. Vestertorv blev anlagt i 1989 samtidig med byggeriet af Midtgården mm. *Skulpturgruppen* i bornholmsgranit fra 1989 er udført af billedhuggeren Ole Christensen.

Bacchusbarn med druer

19. Rådhushave – tidligere arresthusets fangegård – fik i 1933 skulpturen *Bacchusbarn med druer* fra 1898 udført af billedhuggeren Anne Marie Carl-Nielsen. Bacchusbarnet hylder vinguden Bacchus og er fra kunstnerens side tænkt som "en opposition mod dårligt humør". Anne Marie Carl-Nielsen er født i Sdr. Stenderup, sydøst for Kolding.

KOLDING

Kolding er en havneby og købstad og er med sine 58.757 indbyggere (2015) Danmarks 7. største by. Byen opstod i sidste halvdel af 1200-tallet. I middelalderen blev byen ramt af flere krige og pest, hvilket betød en tilbagegang i indbyggertal og handel, men siden slutningen af 1800-tallet, har byen gennemgående haft fremgang og er i dag en driftig handels- og erhvervsby i Trekantområdet.

Akseltorv

1. Akseltorv er byens fine plads med rådhus og torvehandel siden middelalderen, hvor bønderne kom kørende – med aksel – for at afsætte deres produkter. Kuglerne på granitpullerterne stammer fra slaget i Kolding i april 1849 mellem danskerne og slesvigholstenerne.

Rådhuset

1. Koldings råd-, ting- og arresthus er fra 1875. Ved en om- og tilbygning i 1924, hvor kun rådhusfunktionen blev tilbage, ændredes bygningen til den form, som den har nu.

Akseltorv 2A

1. Borchs Gård blev opført i bindingsværk i 1595 af apoteker Hermann Reiminck, der drev apotek og vinhandel i Kolding. Bygningen er et af landets fineste borgerhuse fra renæssancen.

Markdanersgade

2. Gaden har sit navn fra Markdaner, lensmand på Koldinghus 1585-1617. Se relieffer på tilbygningen til Turistbureauet som tidligere var købmandsgård, samt mindetavle om 1849.

Koldinghus

3. Slottet nedbrændte i 1808 under spanske soldaters indkvartering i den kolde vinter. Koldinghus blev grundlagt i 1248, men ingen bygningsdele kan føres tilbage til denne tid. Syd- og østfløjen er bygget af Christian 3. og Kæmpetårnet af Christian 4. omkring 1606. Svenskekrigene i 1657-60 gik hårdt ud over slottet, men det blev straks genopbygget. Frederik 4. ombyggede og moderniserede slottet 1716-26. Midt i 1500'erne residerede Kong Christian 3. og Dronning Dorothea her. Senere opholdt kong Christian 4. sig ofte på slottet.

Genopbygningen begyndte 1893. 1976-93 blev syd- og øst fløjen restaureret af arkitekterne Exner. Her er bedvidst brugt konstruktioner og materialer, som adskiller sig fra de oprindelige. Museet på Koldinghus rummer danske interiører fra 1500-tallet og frem til vor tid samt billedkunst, kunsthåndværk og sølv samt skiftende udstillinger.

Staldgården

4. Gården er bygget i 1268 og blev oprindeligt brugt som en lavere forborg til Koldinghus. Fra omkring 1500-tallet blev bygningerne brugt som stalde for kongen. Staldgården var oprindelig bygget som et bindingsværk byggeri, men omkring 1670 gennemgik den en større renovation og gården fik sin nuværende udseende. Siden 1700-tallet er gården flere gange blevet brugt til militære formål, men efter 2. Verdenskrig er gården blevet solgt til Kolding kommune som nu bruger gården til offentlige formål.

Slotsgade

5. Omlagt 1995 efter idé af Lin Utzon med vandbassin og lyse søjler med blåregn i en granitstensbelægning. Ved den Spanske Trappe står *Abessinier* i bronze fra 1914, udført af Johs. C. Berg. Skulpturen regnes for et af hans hovedværker.

A.L. Passagen

6. Passagen skylder sit navn A.L. Johansens Møbelfabrik og senere møbelforretning, som lå her. Fabrikken leverede blandt andet møbler til Christiansborg Slot efter branden.

Lilletorv

7. Fra A.L.Passagen fører en snæver smøge til Slotsgade ind til Lilletorv, hvor Højskolebladet og Højskolesangbogen førhen blev trykt i Konrad Jørgensens Bogtrykkeri. På pladsen er skulpturen *Frihed* fra 1988, udført af Peter Brandes.

Helligkorsgade 18.

8. Helligkorsgade 18 fra 1589 er Koldings ældste byhus bygget til værksted og bolig for en skomager. Huset bruges nu til udstillinger. Bygningen er et gavlhus efter nordtysk forbillede. I gavlen mod den offentligt tilgængelige have er der indmuret en kanonkugle fra kampene i Kolding 1849.

Helligkorsgade 20.

8. Helligkorsgade 20 er fra det 17. århundrede, er senere blevet bygget om til købmandsgård i 1963 nu er der restaurant. Midt i 1800-tallet fik huset sin vælske gavl.

Kampene i Kolding april 1849

8. Den slesvig-holstenske oprørshær under general Bohns ledelse besatte Kolding den 20. april 1849. Få dage efter erobrede danskerne byen tilbage. Ødelæggelserne i byen var så omfattende, at mange gårde og huse brændte ned, og danskerne noterede omkring 650 døde, sårede og savnede. De tyske tab opgjordes til omkring 400.

Helligkorsgade 5.

9. Over indgangsdøren ses et bronzerelief forestillende en fremadstormende hornblæser med en kompagnifane i højre hånd. Kanonkuglen over 1. sals vinduerne er fra slesvig-holstenernes bombardement. Stedet var et af brændpunkterne i de voldsomme gadekampe. Herom vidner adskillige huller efter geværprojektiler i husets portfløj, skud affyret fra hjørnet Helligkorsgade-Søndergade, da tyskerne stormede over Sønderbro.

I.P. Jensens Plads

10. Pladsen er opkaldt efter en tidligere købmand. *Paraplygruppen* i bronze fra 1972-73 er udført af Gunnar M. Westman.

Sønderbro

11. 1806-08 opførtes en hvælvet granitbro til afløsning for en brøstfærdig træbro på det sted, hvor kongen opkrævede told for udkørsel af okser og heste fra kongeriget til hertugdømmet. I renæssancen var Kongens toldindtægter her større end ved Øresunds-tolden. Hovedvejstrafikken var indtil 1940 over denne bro.

